

Taalbewust beroepsonderwijs

Handboek effectieve didactiek in het (v)mbo

Begin dit jaar verscheen er een praktisch boek over taal in het (v)mbo: **TAALBEWUST BEROEPSONDERWIJS, VIJF VUISTREGELS VOOR EFFECTIEVE DIDACTIEK (Coutinho 2014)**.

De auteurs zijn experts in taalgericht vakonderwijs in het mbo bij uitstek: Tiba Bolle en Inge van Meelis van het ITTA. Zij zijn erin geslaagd een toegankelijk handboek te schrijven voor taal- en (beroeps)vakdocenten en voor stage- en praktijkbegeleiders.

In de eerste twee hoofdstukken staat een bondige visie op taalontwikkeling in het (v)mbo en worden de vuistregels uitgelegd. Er staat ook veel samengevat, in schema's en tekeningen. De brede groep docenten voor wie dit boek geschreven is, verschillen immers in leerstijl. Doorbladeren naar de praktijksituaties – die de overige hoofdstukken van het boek beslaan – kan ook, voor wie dat liever doet.

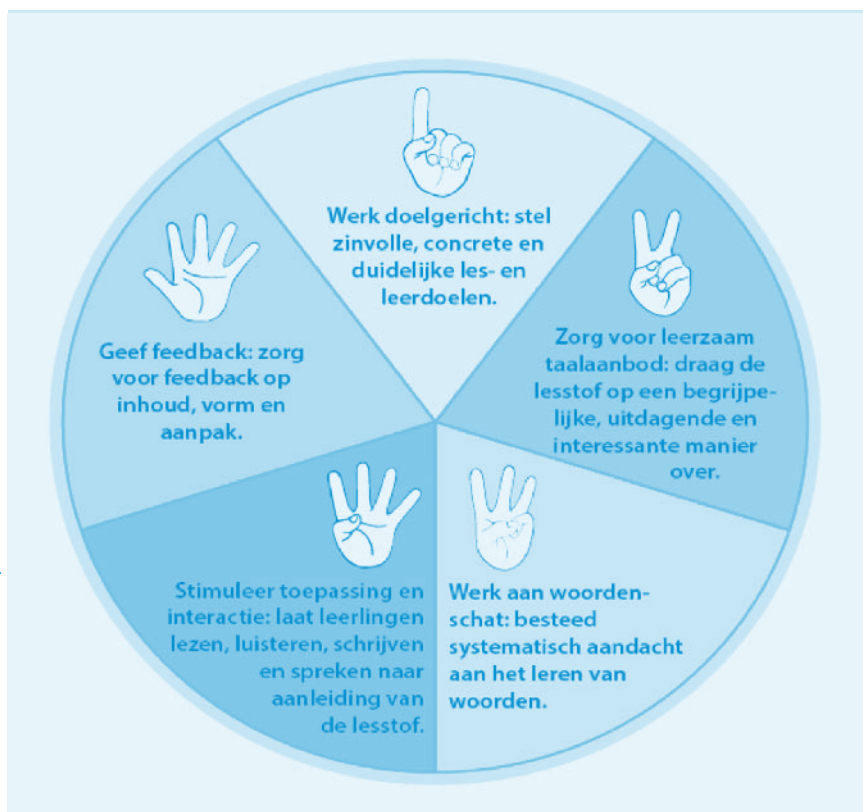
Effectieve didactiek wordt samengevat in de volgende vijf vuistregels:

1. Werk **doelgericht**,
2. Zorg voor **leerzaam taalaanbod**,
3. Werk aan **woordenschat**,
4. Stimuleer **toepassing** en **interactie**,
5. Geef **feedback**.

Er is gekozen voor acht leer- en onderwijsituaties waar alle docenten mee te maken hebben: het lezen van studieteksten en opdrachten, instructie en uitleg, samenwerken en overleggen, argumenten in discussie en betoog, beoordelings- en reflectiegesprekken, presentaties geven, brieven en e-mails schrijven, een verslag of werkstuk schrijven. Per onderwijssituatie staat er een praktijkvoorbeeld dat nabesproken wordt aan de hand van de vijf vuistregels. Zo biedt dit boek elke docent ideeën voor een taalontwikkende aanpak. Taalontwikkend onderwijs is immers identiek aan goede didactiek.

'Vijf pagina's?!' - Een verslag of werkstuk schrijven

Ik kies één praktijkvoorbeeld om de gevolgde werkwijze van TAALBEWUST BEROEPSONDERWIJS toe te lichten: een stageverslag schrijven. Eerst is er een overzicht van schrijftaken in het (v)mbo, zowel voor de opleiding en als voor de stage. De titel (VIJF PAGINA'S ?!) verwoordt uitstekend de moeite die veel cursisten hebben om langere teksten te schrijven. Vervolgens zien we wat het REFERENTIEKADER TAAL (Meijerink et al. 2009) zegt over het schrijven voor een opleiding of werkvloer op niveau 1F, 2F of 3F. Zo mag de leerling op niveau 2F steun krijgen van een stramien of format bij het schrijven van een langere tekst. Op 3F mag de docent ervan uitgaan dat leerlingen zelf in staat zijn om structuur aan te brengen. Dan volgen we stagebegeleider Marc op de

voet in zijn uitleg en eisen aan dagverslagen van cursisten van hun stage. We zien het resultaat: twee verslagen van cursisten op niveau 2F. Bij de een ontbreekt een inleiding en structuur in de tekst, het andere verslag is geschreven zoals de cursist praat. Die verslagen worden naast de kenmerken van taakuitvoering van het Referentiekader Taal 2F gelegd, om de cursist feedback te geven. Tot zover zal het vooral een docent Nederlands in het (v)mbo aanspreken. Maar, en nu wordt het interessant, de aanpak van stagebegeleider Marc wordt vervolgens naast de vijf vuistregels van effectieve didactiek gelegd. Bij de vuistregel leerzaam taalaanbod worden twee sterke punten van Marc benoemd: het dagverslag van de stage is een betekenisvolle opdracht en hij laat cursisten vooraf een goed voorbeeld zien. Dan is er een aanrader, een advies: hij kan vooraf ook de eisen aan het taalgebruik aan cursisten meegeven, zodat ze daar bij het (her)schrijven op kunnen letten. Voor de derde vuistregel – werk aan woordenschat – is de aanrader de leerlingen een aantal beroepstaalwoorden (observeren in plaats van rondkijken) en begrippen uit het vak (een onderhoudsbeurt) in hun verslag te laten opnemen. Het praktijkvoorbeeld sluit af met een verbeterde versie van de opdracht en alle aanraders per vuistregel op een rij.

Extra's

Een lesplanformulier en een lesobservatieformulier zijn te downloaden via

het internet. Ze bieden een hulpmiddel voor studenten en docenten om lessen te plannen en te evalueren op de vijf vuistregels voor taalgerichte didactiek. Gebruik van deze formulieren zal in de praktijk zijn beslag moeten krijgen. Een aantal studenten liet ik dit observatieformulier gebruiken en vergelijken met de beproefde *KIJKWIJZER TAALGERICHT VAKONDERWIJS*¹. Het nieuwe formulier met de vijf vuistregels had hun voorkeur. Studenten vinden dat het de opbouw en volgorde van een les beter volgt: inleiding en lesdoel – kern – en reflectie op de les. Winstpunt vind ik de expliciete aandacht voor woordenschat via de derde vuistregel.

Eigentijds

Taalbewust beroepsonderwijs biedt een eigentijds handboek voor (v)mbo-docenten- en -studenten. De verbinding met het Referentiekader Taal is nuttig en de praktisch-didactische insteek is verfrissend. Via de praktijkvoorbeelden leren we praktijkbegeleiders en vakdocenten kennen die goed lesgeven; ze weten wat ze hun cursisten willen leren. De vijf vuistregels zetten deze docenten een 'taalbewuste' didactische bril op. Winst voor alle mbo-docenten, winst voor cursisten. Een punt van aandacht is dat acht talige leer- en onderwijssituaties de complexe lading van taalgericht vakonderwijs niet helemaal kunnen dekken. Het blijft ook nodig om op het specifieke van taal en taalsituaties per vak of beroeps-

richting te letten, liefst in elk vak en in iedere beroepssituatie afzonderlijk. Taal-, - praktijk- en vakdocenten in het (v)mbo kunnen met dit boek samen aan de slag gaan.

Annet Berntsen

T. Bolle en I. van Meelis (2014). *TAALBEWUST BEROEPSONDERWIJS; VIJF VUISTREGELS VOOR EFFECTIEVE DIDACTIEK*. Uitgeverij Coutinho, 287 pag. inclusief begrippenlijst, verder lezen, literatuurlijst en register, extra informatie op internet, geïllustreerd.

Noot:

1. *KIJKWIJZER TAALGERICHT VAKONDERWIJS*, in: *Coachen op taal: www.taalgerichtvakonderwijs.nl - zie publicaties*

